

stoji na betonskem podstavku itd. Domiselno in zelo uporabno sta oblikovani tudi prva in zadnja notranja stran knjige. Tam sta namreč objavljena zemljevida središča Ljubljane z oznakami objektov, omenjenih v posameznih poglavjih. Vsaka skupina objektov določenega poglavja je označena s svojo barvo, tako da je zemljevid zelo pregleden in uporaben tako za turiste kot tudi za domače sprehajalce.

Glede na vse povedano, bi bilo za turistično promocijo Ljubljano zelo koristno, če bi omenjeno knjižico prevedli tudi v katerega od tujih jezikov (angleščino, nemščino, italijanščino, ...), da bi jo lahko na sprehodu po prestolnici uporabljali tudi tuji turisti, ki v zadnjem času še posebno radi obiskujejo Ljubljano.

Damjan Hancič

Šolska kronika, Zbornik za zgodovino šolstva in vzgoje, Glasilo Slovenskega šolskega muzeja, Ljubljana, leto 2004, letnik 13 – XXXVII, številka 1, 200 strani in številka 2, 200 strani

Slovenski šolski muzej je tudi letos izdal dva zvezka glasila Šolska kronika. Prvi je splošne narave, drugi pa s poudarkom na begunskem šolstvu. Oba pa sta razdeljena na več rubrik oziroma sklopov.

1. V prvem zvezku so najprej članki in razprave. Z razpravo Mateja Hriberška sledimo navzočnosti klasičnih jezikov v avstrijskem šolstvu od reforme srednjega šolstva leta 1848 do leta 1870 in spoznavamo vlogo, ki jo je imel pri tem klasični filolog Hermann Bonitz. Z zelo specifično, a zanimivo temo se ukvarja Stanislav Južnič, ki v svojem prispevku analizira pouk o tekočinah na višjih študijih v Ljubljani v 18. stoletju. Ob tem prvič v slovenskem jeziku povzema biografiji Antona Ambschhella in Gabrijela Gruberja, dveh najvidnejših ljubljanskih fizikov obravnavanega obdobja. Tatjana Hojan piše o poskusu obnove Slovenske šolske matice leta 1953. To društvo je bilo v prvi polovici 20. stoletja zelo plodovito z izdajami številnih pedagoških knjig. Po letu 1958 je njegovo vlogo prevzela Državna založba Slovenije. Ob 130-letnici delovanja srednje kmetijske šole v Mariboru, nam njen razvoj od leta 1872 do leta 2002 predstavlja Mirjana Čokl.

Sklop Gradivo in prispevki začenja prispevek Ivanke Zajc Cizelj. Seznanja nas z novimi predpisi o dokumentaciji v vzgojno-izobraževalnih ustanovah, ki kakor opozarja, niso usklajeni z arhivsko zakonodajo. Ob pomoči šolske kronike kot glavnega vira za zgodovino šole pa nas skozi preteklost koteljske osnovne šole popelje prispevek Lenčka Lasbaherja.

V rubriki Spomini na šolo sta dva članka. V prvem je po uvodni predstavitvi Nataše Polajnar Frelih objavljen spominski zapis Štefanije Rostohar o pokrajinski kmetijsko-gospodinjski šoli na Mali Loki pri Trebnjem, ki so jo vodile mariborske šolske sestre med letoma 1930 in 1944. V drugem prispevku pa je

svoje spomine na poučevanje na osnovni šoli v Dobrovniku v letih 1946 in 1947 prispeval Ciril Kavčič.

V sklopu Jubileji je Slavica Pavlič tudi v tem letniku Šolske kronike poskrbela za predstavitev pomembnih dogodkov kar na štiridesetih šolah začeni z omembo cerkvenega vizitacijskega zapisnika iz leta 1545 o šoli v Ljutomeru pa do predstavitve ustanovitve Zavoda sv. Stanislava leta 1905 v Šentvidu nad Ljubljano.

V rubriki In memoriam se Edvard Protner ob 60. letnici rojstva pokojnega dr. Oskarja Autorja s prispevkom o njegovem življenju in delu poklanja spominu na obetavnega pedagoga, ki je umrl star komaj 46 let.

Iz Šolske kronike navadno tudi izvemo, kaj vse prizadevni zaposleni v Slovenskem šolskem muzeju vsako leto postorijo. V rubriki Iz muzejskega dela je tokrat objavljeno poročilo ravnatelja Branka Šuštarja o delu muzeja v letu 2003. Isti avtor nas v več prispevkih seznanja tudi z dogajanji ob 10. mednarodnem simpoziju šolskih muzejev v Bremnu pomladi 2003, z obiskom Šolskega muzeja v Nürnbergu ter z obiskom šolskih muzejev v Avstriji in na Slovaškem. Marjetka Balkovec Debevec predstavlja razstavo z naslovom Gradnja babilonskega stolpa, ki je bila leta 2003 postavljena v avstrijskem Gradcu. Slavica Pavlič piše o postavitvi spominske plošče Mihaelu Peternelu, duhovniku, šolniku, naravoslovcu in prvemu ravnatelju ljubljanske realke. Ploščo so mu postavili domačini leta 2003 v rodnem Podlanišču nad Cerknim.

Tri prispevke je za Drobtnice iz šolske preteklosti pripravila Tatjana Hojan. Predstavlja fotografijo z jubileji, nastalo leta 1900, ob 25. obletnici mature na ljubljanski višji gimnaziji ter dva krajša zapisa iz Učiteljskega tovariša iz leta 1881 in Popotnika iz leta 1904. Ob prispevku Štefanije Rostohar pa si lahko ogledamo zanimivo fotografijo šolskega avtobusa za šolarje osnovne šole v Krškem v šolskem letu 1929/30.

Zbornik končuje več poročil in ocen novejših objav s področja zgodovine šolstva in vzgoje.

2. V drugem zvezku 13. številke Šolske kronike med Članki in razpravami lahko najprej preberemo razpravo Stanislava Južniča z naslovom Učenec Jurij in učitelj Vega. Glede na Vegovo pisanje knjig na Dunaju avtor ugotavlja, katere učbenike naj bi omenjeni znanstvenik uporabljal na šolanju v Ljubljani. Monika Govekar Okoliš piše o prizadevanjih slovenskih učiteljev, profesorjev, intelektualcev in drugih za nastanek ter tiskanje slovenskih šolskih knjig in učbenikov, ki so bili ključnega pomena za oblikovanje nacionalne identitete Slovencev v drugi polovici 19. stoletja. Prispevek Mateja Hriberška je namenjen predstavitvi prvih slovenskih priročnikov in učbenikov za klasične jezike od let 1864 do 1886. Avtor jih na koncu navaja v kronološkem zaporedju, kot so izhajali. V naslednjem prispevku Tatjana Hojan obravnava zadrugo Učiteljski zdraviliški dom v Rogaški Slatini, ki jo je ustanovila učiteljska organizacija leta 1920, po drugi svetovni vojni pa prevzela Zveza prosvetnih delavcev Jugoslavije. Zaradi prevelikih stroš-

kov za vzdrževanje jo je leta 1955 predala občini Rogaska Slatina.

Drugi sklop prispevkov Pogovor o begunskem šolstvu v slovenski zgodovini je tematski. Ob sklepu razstave o begunskem šolstvu v 20. stoletju so v Slovenskem šolskem muzeju 23. oktobra 2003 s to temo pripravili pogovor, na katerem so sodelovali različni strokovnjaki. Kratko poročilo o dogodku je zapisal Branko Šuštar. Sledijo razprave udeležencev. Prispevek Petre Svobljak predstavlja problematiko in primerjavo organiziranja begunskega šolstva med prvo svetovno vojno med slovenskimi begunci v Italiji in v Avstro-Ogrski. Guido Stres, avtor prve razstave o begunskem šolstvu iz leta 1973, opisuje postavitve in poudarja nekaj značilnosti begunskega šolstva po prvi svetovni vojni, ki je trajno zaznamovalo življenje primorskih Slovencev. Le omenjena dva prispevka se ukvarjata z begunskim šolstvom po prvi, štirje, ki sledijo, pa so posvečeni šolstvu v begunstvu po drugi svetovni vojni. Kajetan Gantar je v omenjenih pogovorih sodeloval s svojimi spomini na begunsko gimnazijo v Lienzu in Peggezu. O svojih izkušnjah s šolanjem v begunstvu na Koroškem piše tudi Jaka Okorn. Na kakšen način jim je v begunskih taboriščih v Avstriji med letoma 1945 in 1948 uspelo pridobiti ustrezne učbenike za množico slovenskih šolskih otrok, izvemo iz prispevka Rozine Švent. Gorazd Bajc nam v luči novih političnih razmer po drugi svetovni vojni na tržaškem opisuje dogajanja ob obnovi tamkajšnjih slovenskih šol s pomočjo politične emigracije iz Slovenije.

V rubriki Spomini na šolo sta dva članka. Franc Kukovica je objavljala spominski zapis o poučevanju na dvojezični šoli v Žitari vasi na avstrijskem Koroškem od leta 1974 do 1995, Judita Vodopivec pa se v svojem zapisu spominja začetkov šolskega muzeja v prostorih na Ledini leta 1946.

Med jubileji lahko preberemo zapis Maladena Tancerja, v katerem predstavlja bogato in plodno dela prof. Franka Lasbaherja, pomembnega raziskovalca šolstva na Koroškem. Ivan Nemanič pa obogati naše vedenje o življenju in delu Jurija Režka, belokranjskega učitelja, ki se ga je predvsem zaradi odločnega boja za slovenski jezik v šolah, avtor spomnil ob 150. obletnici njegovega rojstva.

V znak hvaležnosti in spoštovanja ob smrti upokojene računovodkinje šolskega muzeja Nade Lindič sta v rubriki In memoriam prispevala sestavek Tatjana Hojan in Branko Šuštar.

Sledi sklop prispevkov Iz muzejskega dela. Marjetka Balkovec Debevec na kratko poroča o odprtju obnovljene knjižnice v šolskem muzeju, ki so ga združili s praznovanjem jubileja nekdanje ravnateljice Slavice Pavlič in ji ob tem posvetili t. i. Jesenske razgovore o zgodovini šolstva in muzealstva. Mateja Ribarič analizira razstavo o begunskem šolstvu v 20. stoletju, ki je bila na ogled v šolskem muzeju od novembra 2002 do novembra 2003 ter hkrati analizira tudi spremljajoče obrazstavne dejavnosti. Marjetka Balkovec Debevec predstavlja razstavo Dobra igrača, s katero je Muzeja novejšje zgodovine Celje gostoval v Slovenskem šolskem muzeju od maja do novembra 2004. V povezavi z razstavo je nastala tudi razprava predstavnice muzeja iz Celja Bronice Gologranc Zakonjšek o tem, kaj je dobra igrača. Marjetka Balkovec Debevec opisuje predstavitev knjige z naslovom Zgodbe ne moreš iz rokava zvrnit. Predstavitev je bila v bistvu zanimiv kulturni dogodek v prostorih Slovenskega šolskega muzeja aprila 2004.

Tudi ta zvezek Šolske kronike končujejo ocene in poročila za zgodovino šolstva in vzgoje zanimivih objav.

Vlasta Tul